

## **ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИПИНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ ШЛЯХОМ ЛІКВІДАЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

**Кирпань Богдан Володимирович**

*аспірант кафедри цивільного, трудового та господарського права  
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара  
м. Дніпро, Україна*

Процедура припинення господарських об'єднань шляхом ліквідації є надзвичайно складним комплексом організаційно-правових дій та заходів, що має велике значення для подальшої юридичної долі учасників такого об'єднання, а також для його контрагентів, ринкової ситуації, а в деяких випадках, для всієї економічної системи держави. Саме тому повне припинення господарських об'єднань, їх вихід з ринку повинно регулюватись значно детальніше на законодавчому рівні та притягувати більшої уваги контрольно-наглядових органів держави.

Загалом окремі елементи моделі відносин з припинення не мають чіткого регулювання на законодавчому рівні, оскільки Господарський кодекс України (далі – ГК України) має доволі фрагментарний характер та позбавлений системності.

Проблематика припинення господарських об'єднань шляхом ліквідації має ще й тому таку актуальність, оскільки законодавець закріплює, з одного боку, унітарну юридичну правосуб'єктність для кожного окремого об'єднання в незалежності від його типу. З іншого ж – законодавець наділив деякі з організаційно-правових форм ознаками, які жодним чином не виділяють їх серед інших. Відповідно до ч. 4 ст. 118 ГК України об'єднання підприємств є юридичною особою [1]. Це означає, що з точки зору припинення шляхом ліквідації вони розглядаються в такій же якості, як і будь-яке товариство, що також є єдиним суб'єктом з точки зору правосуб'єктності.

Звертає на себе увагу неоднозначність позиції законодавця, який зазначає, що відповідно до ч. 5 ст. 124 ГК України «ліквідація господарського об'єднання провадиться за рішенням підприємств-учасників, а ліквідація державного (комунального) об'єднання – за рішенням органу, що прийняв рішення про утворення об'єднання. Ліквідація об'єднання підприємств здійснюється в порядку, встановленому цим Кодексом щодо ліквідації підприємства. Майно, що залишилося після ліквідації об'єднання, розподіляється між учасниками

згідно зі статутом об'єднання підприємств чи договором» [1]. Дана норма не є цілісною. Так, якщо законодавець зауважує на тому, що «ліквідація господарського об'єднання провадиться за рішенням підприємств-учасників», то яким же чином вона може відбуватись в такий же спосіб, в який і ліквідація господарського товариства, де таке рішення приймає його власник. У господарського об'єднання не має власника, а є лише учасники, які мають зовсім інший статус ніж власники.

Законодавець уникає вирішення й іншої проблеми – забезпечення прав та інтересів кредиторів господарського об'єднання, яке ліквідується, але позбавлено можливості виконати свої зобов'язання перед ними. Тобто якщо буквально розуміти норму ч. 5 ст. 124 ГК України, то ліквідація господарського товариства, як аналогія до ліквідації господарського об'єднання, у випадку його неспроможності виконати свої зобов'язання здійснюється у встановлений Кодексом України з процедур банкрутства (далі – КУЗПБ) спосіб за участю господарського суду та спеціального суб'єкту – арбітражного керуючого. Причому процедури, які визначені в КУЗПБ та застосовуються до господарського товариства, наприклад, розпорядження майном та санація, не можуть бути застосовані до господарського об'єднання, оскільки прямо суперечитимуть положенню ст. 118–123 ГК України щодо недопустимості обмеження в будь-який спосіб правосуб'єктності господарських товариств, які є учасниками відповідних господарських об'єднань. Натомість і санація, і розпорядження майном передбачають певні обмеження органів управління банкрутом, а також – обмеження свободи розпорядження ним своїми активами. Враховуючи положення про те, що мета створення господарських об'єднань є тимчасове досягнення певних цілей для чого його учасниками передається, а не відчужується чи в інший спосіб змінює форму власності, майно та активи, то обмеження свободи розпорядження ними під час процедури банкрутства господарських об'єднань напряду обмежуватиме і майнові права того з його учасників, якому ці активи належало до його створення.

Всі ці проблеми потребують вирішення на законодавчому рівні з урахуванням тих особливостей, які не заперечуються та вже визначені на рівні законодавства.

Що ж стосується інших господарських об'єднань створених як асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, слід зауважити на необхідності детермінації процедури їх ліквідації шляхом запровадження окремої особливої процедури ліквідації в КУЗПБ. Але перед цим необхідно внести певні зміни в ч. 5 ст. 124 ГК України, виклавши її в такий редакції:

«5. Ліквідація господарського об'єднання провадиться за рішенням підприємств-учасників, а ліквідація державного (комунального) об'єднання – за рішенням органу, що прийняв рішення про утворення об'єднання. Ліквідація об'єднання підприємств здійснюється в порядку, встановленому цим Кодексом, з особливостями передбаченими Кодексом України з процедур банкрутства. Захист прав та інтересів кредиторів господарського об'єднання, яке ліквідується відбувається із залученням органу, ким було погоджено рішення про утворення об'єднання підприємств (установчий договір) та статут об'єднання. Майно, що залишилося після ліквідації об'єднання та погашення заборгованості перед кредиторами та іншими особами, які мають до такого об'єднання грошові вимоги, розподіляється між учасниками згідно зі статутом об'єднання підприємств чи договором».

В такий спосіб імплементуємо фактично бланкетну норму в ГК України, з метою визначення того нормативно-правового акту, яким регулюватиметься процедура ліквідації господарських об'єднань. Натомість важливим є залучення Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) в якості певного гаранту захисту прав кредиторів господарських об'єднань, що ліквідуються. Логіка полягає в тому, що законодавець визначив АМКУ тим органом, який погоджує, а фактично, дозволяє створення господарського об'єднання оцінюючи ризики від його діяльності для ринку та економіки країни на підставі вивчених та проаналізованих установчих документів, установчих договорів, статуту тощо. Тобто АМКУ повинен нести відповідальність за дозвіл, який ним надається та за погодження, яке він дає під час створення господарського об'єднання. До того ж АМКУ є державною інституцією, що дасть змогу державі прийняти участь в реалізації власних гарантій невідворотності виконання господарських зобов'язань, в тому числі під час ліквідації суб'єкту господарювання.

Таким чином, запропоновані зміни до господарського законодавства України дозволять значно підвищити прозорість процедури ліквідації господарського об'єднання, а також рівень захисту прав кредиторів такого господарського об'єднання.

### **Література:**

1. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 15.11.2024).